

O B S A H

PRVNÍ DÍL

Předmluva VII

I

MOJE PŘÍPRAVA K VÁLCE A REVOLUCI

A / Moje průprava politická

1. Mé studie ve Francii, Londýně a Berlíně 1905-1908; poznávání západoevropských aktuálních otázek politických a socialismu. — Můj pobyt v Německu a studium pangermanismu. Můj poměr k Francii, k Anglii a k Německu 1

2. Rakousko-Uhersko, viděné očima západoevropské demokracie, prototyp státu reakčního, aristokraticky byrokratického, policejního. Studium národohospodářství, sociologie a filosofie v letech 1908-1914 5

B / Moje průprava filosofická

3. Masarykův vliv za prvních let universitních. Studium ve Francii a vliv francouzských soudobých myslitelů. Noetickým racionalismem za studia filosofických klasiků k synthesi kritického realismu . . . 8

4. Vznik války a mé rozhodnutí pro činnost revoluční . . . 13

KNIHA PRVNÍ

DOBA SPIKLENECTVÍ A PŘÍPRAVY POLITICKÉHO HNUTÍ REVOLUČNÍHO

II

PRVNÍ ZAČÁTKY NAŠEHO SPIKLENECTVÍ

A / Akce profesora Masaryka

5. Styky radikální mládeže s mládeží pokrokovou při vypuknutí války. Spolupráce v redakci „Času“ a styk s prof. Masarykem . . . 17

6. Návrat prof. Masaryka a první schůzky „Maffie“ u dra Boučka. Masarykovy vídeňské prameny: Machar a Kovanda. Masarykovo rozhodnutí pro odboj. Mé cesty do Vídně a do Německa pro zprávy a pro cizí časopisy 19

B / Pokusy o spolupráci se socialisty

7. Mé jednání s F. V. Krejčím, s drem Soukupem a s drem Šmeralem. Šmeralovo odmítavé stanovisko k revolučním plánům . . . 23

C / Odjezd prof. Masaryka do ciziny

8. Masarykovy přípravy k odjezdu a jeho směrnice pro revoluční a politickou činnost. Poslední schůzka u dra Boučka před jeho odjezdem 26

III

VZNIK A ORGANISACE „MAFFIE“

A | Moje první cesta do Švýcar

9. Masarykův odjezd do Itálie. Mé další cesty do Vídně a do Drážďan. Macharova výstraha Masarykovi. Můj odjezd do Švýcar . . . 31
10. Schůzka s Masarykem a Svatkovským v Curychu. Masarykovo rozhodnutí zůstat v cizině a jeho vzkazy do Prahy. Ujednání o styku s Prahou a o tajných schůzkách 33

B | První schůze „Maffie“

11. Můj návrat do Prahy. Schůzka s drem Kramářem. Přípravy k založení tajné organizace 37
12. První schůze „Maffie“ u dra Šámala. Styk s radikály . . . 40

C | Spiklenecká činnost „Maffie“

Financování naší akce revoluční

13. Schůzky a styky členů „Maffie“. Styk s Masarykem a zprávy do Švýcar. Spolupracovníci ve spojení se Švýcary. Vysílání a přijímání posílů 45
14. Opatřování peněz — kapitola málo povznášející. Vyslání Vojty Beneše do Ameriky 52

IV

MOJE DRUHÁ CESTA DO ŠVÝCARSKA
POSLEDNÍ SCHŮZE „MAFFIE“ — ÚTĚK DO CIZINY

A | Masarykovy vzkazy našim politikům

15. Má druhá cesta do Švýcar. Schůzka s Masarykem v Ženevě. Masarykovo naléhání, aby se veřejně vystoupilo v cizině proti Rakousku. Vzkazy Svatkovského 57
16. Schůzka s drem Sychravou v Curychu. Zpáteční cesta a jednání ve Vídni. Schůze „Maffie“. Odjezd poslance Düricha 62
17. Nezdar úsilí o odchod dalších pracovníků za hranice. Získávání pasů 67

B | Pohnutá schůze „Maffie“. Zatčení dra Kramáře, dra Scheinera a dra Rašina

18. První zprávy o zahraniční akci. Schůzka „Maffie“ dne 20. května 1915. Rozhod po zprávě o prohlídce u dra Scheinera. Zatčení dra Kramáře, dra Scheinera a dra Rašina 70

C | Můj útěk do ciziny

19. Skončení prvního období „Maffie“. Její noví členové a její další schůze. Moje opatření před odjezdem. Můj odchod z Aše do Bavor a do Švýcar 73

D | Podzemní spojení revoluční akce s vlastí

Naše spiklenectví, jeho ráz a význam

20. Setkání s prof. Masarykem v Ženevě. Schůzka s drem Sychrovou v Curychu. Odeslání Linhartové do Prahy a „knoflíková aféra“. Schůzka s drem B. Štěpánkem v Amsterdamu a spojení s Prahou z Holandska 79
21. Styky s vlastí. Politický a revoluční význam „Maffie“ 82
22. Naše konspirátorství psychologicky a sociologicky. Úskalí a nebezpečí spiklenectví: české spiklenectví se jim šťastně vyhnulo. Nebezpečné stránky emigrantství: naše hnutí je paralysovalo stykem s domovem. Poslání „Maffie“: umožnila revoluční organizaci v cizině, umožnila její styk s vlastí, dodávala jí zprávy z domova a měla tak i vliv politický 85

KNIHA DRUHÁ

DOBA POSTUPNÉ ORGANISACE
REVOLUČNÍHO HNUTÍ ZA HRANICEMI

V

PAŘÍŽ A LONDÝN STŘEDISKEM NAŠÍ AKCE REVOLUČNÍ

A | Mé začátky v Paříži

23. Improvisovanost zahraniční akce. Konec 1915 a rok 1916 obdobím organizace revoluční akce za hranicemi. Můj příjezd do Paříže. První styky: profesori Sorbonny a socialisté; L. Eisenmann, A. Gauvain a jiní 93

B | Naše první veřejné vystoupení

24. Zřízení Zahraničního výboru čl. Prohlášení Zahraničního výboru ze dne 14. listopadu 1915. Moje první cesta do Londýna 99

C | Vstup Štefáníkův do revoluční akce

Masaryk v Paříži v únoru roku 1916

Formulace našeho revolučního programu

25. Dr Milan R. Štefáník. Má druhá cesta do Londýna. Přípravy k Masarykovu zájezdu do Paříže 104
26. Příjezd Masarykův do Paříže 28. ledna 1916. Přijetí prof. Masaryka Briandem 4. února 1916. Masarykova přednáška na Sorbonně 22. února 1916. Politický program naší revoluční akce 108

D | Ustavení a organizace národní rady

Centralisace revoluční práce v Paříži

27. Potřeba odpovědné centrální organizace za hranicemi. Pomměr československých kolonií k politické emigraci. Ustavení Národní rady 114
28. Národní rada a kolonie. Kolonie ve Francii 119

E | Národní rada a naše revoluční organizace

v zemích spojeneckých

29. Organizace krajanů v Anglii. Organizace krajanů v Itálii, ve Švýcarsku a v Holandsku 122

30. Organizace v Rusku. Snaha o samostatný postup v Rusku a nebezpečí rozkolu. Vyloučení J. Düricha z Národní rady. Kijevský sjezd kolonistů, vojáků a zajatců v květnu 1917. Odbočka ČSNR v Rusku 126

31. Organizace ve Spojených státech severoamerických: České národní sdružení. Financování československého odboje československou Amerikou 132

32. Styk sekretariátu Národní rady s organizacemi kolonistů. Autorita Národní rady, její vliv politický a její poněmáhlá změna ve vládu de facto 139

VI

PROPAGAČNÍ ČINNOST ZA REVOLUCI

A | Organizace naší propagandy a její střediska ve Francii

33. Propagační charakter našeho hnutí až do návštěvy Masarykovy v Paříži. Specifikování činnosti od jara 1916 v práci propagační, zatecko-vojenskou a politicko-diplomatickou. Moje propagační styky se žurnalisty. Štefánikovy styky politické a společenské. Účast dra Sychravy a dra Osuského. „Československá samostatnost“ a „La Nation tchèque“ 143

34. Střediska naší propagandy. Okolí Denisovo, studia slavistická, Denisův poměr k naší akci. Ostatní prostředí, přístupná naší propagandě: komité pro otázky zahraniční v senátu, Sociologická společnost, Comité National d'Etudes, Liga pro práva člověka, strana socialistická 151

B | Naše propaganda v ostatních zemích spojeneckých

35. Naše propaganda v Anglii. Naši angličtí přátelé: H. W. Steed, Seton-Watson a jeho spolupracovníci. Úřad pro válečnou propagandu Lorda Northcliffa. — Propaganda v Itálii. Ministerstvo propagandy. Skupina poslance A. Torre, Liga italsko-československá. Naše propagační práce a její pomocníci ve Švýcarsku 160

36. Propaganda v Rusku. Její charakter a její počáteční úspěchy v kruzích vládních a u cara. Propagační činnost skupiny petrohradské a kijevské správy Svazu. Propagační činnost Masarykova za první revoluce. — Propaganda ve Spojených státech amerických . . . 165

C | Ráz naší činnosti propagační

37. Některé tiskové kampaně a principy naší propagandy . . 173

VII

NAŠE REVOLUČNÍ AKCE ZAJATECKÁ A VOJENSKÁ

A | Začátky vojenské činnosti Národní rady

Naše vojenská akce v Rusku a ve Francii

38. Vojenská akce našich kolonistů ve Spojených státech. Nutnost organisování vojenské akce Národní radou 177

39. Vojenské plány Národní rady. Myšlenka přepravy našich vojáků a zajatců z Ruska do Francie 180
40. Dürichův odjezd do Ruska 184
41. Štefánikovo posláni v Rusku 186
42. Příjezd B. Pavlů do Paříže. Návštěva kapitána Pučálky a delegace Svazu čsl. spolků na Rusi v Paříži. Různosti mezi názory Národní rady v Paříži a plány Svazu. Má cesta do Londýna 30. července 1916. Vyjížďka s prof. Masarykem do Oxfordu 191

B / Naše zajatecká akce ve Francii

43. Doprava našich zajatců ze Srbska do Francie. Utrpení našich zajatců. Obtíže naší zajatecké akce 200
44. Jednání se srbskými a francouzskými vojenskými činiteli o řešení zajatecké otázky 204

KNIHA TŘETÍ
OTÁZKA ČESKOSLOVENSKÁ
OTÁZKOU MEZINÁRODNÍ

VIII
MÍROVÁ OFENSIVA CENTRÁLNÍCH MOCNOSTÍ
NOTA SPOJENCŮ PRESIDENTU WILSONOVI A OTÁZKA
ČESKOSLOVENSKÁ

A / První pokus o jednání mírové

45. Válečná situace koncem roku 1916. Vstup Rumunska do války a jeho porážky. Osamostatnění Polska, prohlášené 5. listopadu ústředními mocnostmi. Zavraždění hraběte Stürgkha a změna na habsburském trůně. Krise Ruska 215
46. Mírová nabídka ústředních mocností z 12. prosince 1916 a její vznik 221
47. Odmítavé odpovědi spojenců na mírovou nabídku 226
48. Nota pres. Wilsona vládám válčících států z 20. prosince 229
49. Zprávy knížete Brancaccia a Svatkovského o nebezpečí separátního míru 231

B / Odpověď spojenců centrálním mocnostem

*Nota spojenců presidentu Wilsonovi ze dne 10. ledna 1917
a Čechoslováci*

50. Odpověď ústředních mocností na notu Wilsonovu. Společná spojenecká odpověď na mírovou nabídku ústředních mocností 237
51. Odpověď Spojenců Wilsonovi 240

C / Nota presidentu Wilsonovi a osvobození Čechoslovačků

52. Mé jednání v pařížském ministerstvu zahraničních věcí o uvedení československého osvobození mezi válečnými cíli Dohody. Přispění francouzských přátel a jmenování Čechoslovačků v notě presidentu Wilsonovi 244

IX

ITALIE VE SVĚTOVÉ VÁLCE A ČESKOSLOVENSKO
VSTUP SPOJENÝCH STÁTŮ DO VÁLKY
RUSKO A NAŠE OSVOBOZENSKÁ AKCE
RUSKÁ REVOLUCE

A | Otázka československá a Itálie ve světové válce

53. Naše první styky s Itálií. Práce inž. Veselého 251
54. Neutrální politika Itálie na počátku války. S. Sonnino a jeho politická linie. Vyjednávání o územní ústupky s Vídní a s Berlínem a vstup Itálie do války. Sonninova zdrželivost k plánům na zničení Rakouska. Protirakouský program L. Bissolatiho. Význam Itálie ve válce 254

*B | Moje první cesta do Říma
Římská jednání a jejich výsledky*

55. Můj příjezd do Říma 12. ledna 1917. Mé styky se skupinami protirakouskými 262
56. Jednání s ministrem Commandinim. Návštěva u ruského velvyslance Gierse a u francouzského velvyslance Barréra. Informování Vatikánu prostřednictvím publicisty Ch. Loiseau 266
57. Jednání v zahraničním ministerstvu s Demartinem a s De Morcierem. Výsledky římského jednání. Zřízení římské kanceláře Národní rady. Odjezd do Londýna k poradě s prof. Masarykem. Spory o Düricha v Rusku 271

C | Vstup Spojených států do války a naše akce

58. Wilsonova řeč dne 22. ledna 1917. Vyhlášení ponorkové války Německem. Vstup Spojených států do války proti Německu . . 276
59. Naděje na americkou účast ve válce. Její význam pro válečnou ideologii 280

D | Politika carského Ruska a náš boj za osvobození

60. Vnitřní krise Ruska od nastoupení Stürmerova do revoluce 284
61. Zahraniční politika carských vlád za revoluce. Otázka Rakouska-Uherska. Rusko a naše osvobozenské snahy 288

E | Boj o zřízení československého vojska v Rusku

62. Počátky naší vojenské akce na Rusi. „Česká družina“ a její rozšíření na střelecký pluk 298
63. Vojenská akce kijevské správy Svazu a její překážky . . 303

F | Vývoj ruské revoluce

Její zahraniční politika a naše osvobozenská akce

64. Naše naděje a ruská revoluce. Projevy ministra Miljukova o čl. otázce. Revoluční Rusko a Polsko. Mírová agitace. Rady dělníků a vojáků 305

65. Spor zatímní vlády knížete Lvova s Radou dělníků a vojáků. Agitace Rady pro mír „bez aneksí a odškodnění“ a demise první revoluční vlády 312

G | Ruská revoluce a demokratické cíle světové války

66. Ruští socialisté za války. Vliv ruské revoluce na vývoj války. Wilsonovo poselství ruské vládě z 10. června 1917 317

*H | Konec revoluce všennárodní – Revoluce bolševická
Masaryk v Rusku*

67. Potíže vlády Kerenského. Kornilovská krise. Bolševická revoluce 327

68. První ruská revoluce a naše osvobozenké hnutí. Příjezd prof. Masaryka do Ruska. Jeho styky. Jeho návštěvy u vojska a jeho poměr k vojsku. Rozvoj vojenské akce od první revoluce. Masarykovo jednání o zajištění čsl. vojska v Rusku. Úvaha o poměru carského, revolučního a bolševického Ruska k našemu hnutí za války 329

X

ZŘÍZENÍ ČESKOSLOVENSKÉHO NÁRODNÍHO VOJSKA
VE FRANCII

JEDNÁNÍ O ČSL. ARMÁDU V ITALII

*A | Naše vojenská akce ve Spojených státech
Mise Štefánikova a Franklin-Bouillonova*

69. Návrat Štefánikův z Ruska a jeho zprávy Masarykovi. Štefánikův plán dobrovolnické akce ve Spojených státech. Mise Franklin-Bouillonova a Štefánikova v Americe. Obtíže a výsledky náboru vojáků v Americe 341

*B | Dohoda s Francií o naší armádě
Francouzská politika a její vztah k problémům
rakousko-uherským*

70. Vojenská činnost Národní rady ve Francii na jaře roku 1917. Ujednání Masarykovo s Thomasem ze dne 13. června 1917 o dopravě našich dobrovolníků a muničních dělníků do Francie 348

71. Vývoj válečných cílů spojeneckých a francouzská politika za války. Francie a problém Rakouska-Uherska 351

72. Krise francouzské politiky v roce 1917 a na počátku roku 1918. Pro rozbití Rakouska-Uherska i pro separátní mír s ním . . . 356

*C | Jednání s ministerstvem války a zahraničních věcí
o dekret a statuty armády – Politický význam Dohody*

73. Mé jednání s ministerstvem války. Zápas o zásadu přímého vlivu Národní rady na chystanou čsl. armádu 361

74. Jednání s ministerstvem zahraničních věcí. Jeho skončení dohodou o zřízení čsl. armády ve Francii; význam dohody . . . 368

75. Podpis dohody o zřízení armády. Provádění dohod čsl.-francouzských 371

*D | Jednání s vládou italskou o naši armádu
Moje druhá cesta do Říma*

76. Můj styk s italským velvyslancem v Paříži. Zesílení akce v Itálii. Dobrovolnické hnutí mezi našimi zajatci v Itálii 374

77. Příprava mé druhé cesty do Itálie a můj odjezd do Říma dne 25. srpna 1917 378

E | Jednání s ministrem Sonninem

78. Slyšení u ministra Sonnina dne 6. září 1917. Osobnost Sonnina. Memorandum o čsl. hnutí a o našich požadavcích 381

79. Odpověď Sonnina a výsledek jednání 383

80. Jednání s Demartinem v ministerstvu zahraničních věcí o podrobnostech Sonnina slibu 385

*F | Naši římské přátelé: Barrère, Giers, Renell Rood,
Samuel Hoare, Bissolati, Commandini*

81. Jednání s francouzským, ruským a anglickým velvyslancem Sir Samuel Hoare a Renell Rood. Jednání s Pašicem. Návštěva u ministra Bissolatiho. Společenská recepce za účasti ministra Commandiniho 388

G | Jednání s vojáky

Dopis ministra války generála Giardina – Naše odpověď

82. Jednání s ministerstvem války. Má návštěva v zajateckých táborech 394

83. Dopis generála Giardina ze dne 4. října 1917: uznání Národní rady za representanta našeho hnutí, osvobození zajatců, návrh na zřízení polovojenských oddílů 397

84. Odpověď generálu Giardinovi ze dne 8. října 1917 401

KNIHA ČTVRTÁ
ROK KRISÍ SPOJENECKÉ POLITIKY

XI

POKUSY O SJEDNÁNÍ NEROZHODNÉHO MÍRU
JEDNÁNÍ SPOJENCŮ O SEPARÁTNÍ MÍR
S RAKOUSKEM-UHERSKEM

První část

*A | Rok 1917 krisí spojenecké politiky
Proč Spojenci šetřili Rakouska-Uherska*

85. Vojenská i politická krise Spojenců v roce 1917 a pokusy o tajná mírová jednání s Rakouskem-Uherskem 405

86. Příčiny ohledů k Rakousku u Spojenců: hlavním odpůrcem Německo, naděje v jeho oslabení odpadem Rakouska. Austrofilství v zemích spojeneckých 408

87. Naděje spojeneckých austrofilů v mírumilovnost císaře Karla a jeho okolí. Svatkovského zprávy o přípravách a ochotě k separátnímu míru s Rakouskem 411

B | Akce císaře Karla a Sixta Bourbonského

Poslání hraběte Mensdorff-Pouillyho

Czerninovy pokusy o mírové jednání s Ruskem

Poměr Vídně a Berlína

88. Akce prince Sixta Bourbonského ve Švýcařích, v Paříži a ve Vídni. Dopis císaře Karla presidentu Poincarému. Czerninovo memorandum o nutnosti míru pro Rakousko 417

89. Pokusy hraběte Mensdorffa-Pouilly o styk s dohodovým důvěrníkem ve Švýcařích v březnu a dubnu 1917 421

90. Czerninovo usilování o zvláštní mír s revolučním Ruskem. Odpor Německa proti tomu 425

C | Osvobozenká akce za hranicemi a naše domácí politika

91. Zastrášovací taktika vídeňské vlády. Její využití pro zahraniční propagandu. Počátek politické aktivity od konce roku 1916 a utvoření Českého svazu a Národního výboru 432

92. Obavy a potíže z aktivity domácí politiky na počátku roku 1917. Projev Českého svazu z 31. ledna 1917 proti notě Dohody presidentu Wilsonovi. Vliv ruské revoluce na českou politiku 437

93. Vzkaz do Prahy na počátku dubna 1917 442

94. Svolení říšské rady. Manifest českých spisovatelů z 19. května. Protest Národní rady proti svolání parlamentu. Státoprávní prohlášení Českého svazu ze dne 30. května 445

D | Konference II. Internacionály ve Stockholmu

a mírová politika Czerninova – Naši socialisté ve Stockholmu

95. Krise mezinárodního socialismu. Různý postup socialistů v jednotlivých státech 450

96. Jednotný postup spojeneckých socialistů. Rozpor mezi praxí a teorií u socialistů ústředních mocností 456

97. Krise marxistické teorie a válka; kritika marxismu 458

98. Akce socialistického komitétu holandsko-skandinávského pro obnovu II. Internacionály a pro jednání o mír. Stockholmské předporady. Czerninova podpora této akce 461

99. Příčiny nezdaru socialistické mírové akce 466

100. Využití akce pro stockholmskou konferenci naším zahraničním hnutím. Delegáti českých socialistů ve Stockholmu. Projevy dra Šmerala a G. Habermana. Tusarova cesta do Švýcar v září 1917 469

XII
POKUSY O SJEDNÁNÍ NEROZHODNÉHO MÍRU
JEDNÁNÍ SPOJENCŮ O SEPARÁTNÍ MÍR
S RAKOUSKEM-UHERSKEM

Druhá část

*A | Mírová akce papeže Benedikta XV. a politika Vatikánu
za války*

101. Válka a katolická církev. Poměr Vatikánu k válčícím státům. Benedikt XV. Důvody vatikánských sympatií k ústředním mocnostem 477
102. Rozpor mezi politickými zájmy a duchovním posláním Vatikánu za války 482
103. Teoretické směrnice vatikánské politiky za války: nestranost, činnost charitativní, práce pro mír. Praktická neutralita. Mírová nota Benedikta XV. z 1. srpna 1917 484

*B | Nota Benedikta XV. a stanovisko válčících mocností
Vatikán a naše otázka za války*

104. Odmítnutí noty u Spojenců. Předběžné jednání Vatikánu s ústředními mocnostmi 489
105. Jednání mezi ústředními mocnostmi o odpovědi na papežskou notu. Odpovědi centrálních mocností a dohodových států . . . 493
106. Výklad Vatikánu o papežově mírové akci. Úvaha o poslání církve v moderní demokracii 496
107. Poměr našeho hnutí k Vatikánu 501

*C | Těžká situace Spojenců na podzim roku 1917
Nová jednání o odloučení Rakouska-Uherska od Německa
Generál Smuts-Mensdorff-Pouilly*

108. Vítězství vojáků v politice Německa v létě 1917. Obtížná vnitřní situace ve Francii a Itálii a snaha po separátním míru s Rakouskem-Uherskem 504
109. Jednání generála Smutse s hrabětem Mensdorffem-Pouillym ve Švýcařích 511
110. Řeč Lloyda Georgea ze dne 5. ledna 1918, řeč presidenta Wilsona ze dne 8. ledna, řeč Czerninova ze dne 24. ledna 1918 a nová řeč Wilsonova z 11. února 515

*D | Proč se jednání s Rakouskem-Uherskem nemohla podařit
Poučení pro budoucnost*

111. Konec veřejné diskuse o možnosti zvláštního míru s Rakouskem-Uherskem. Následující jednání tajná. Nutnost jejich nezdaru 521
112. Nemohoucnost Rakouska-Uherska v nárazu politických, ideových, mravních i hospodářských a sociálních sil, rozpoutaných válkou 526
113. Mravní odhodlanost a nekompromisnost naší akce podmínkou úspěchu 529
114. Poučení pro budoucnost 532

DRUHÝ DÍL

KNIHA PÁTÁ

BOJ O KONEČNÝ OSUD ŘÍŠE HABSBURSKÉ POLITIKA SEBEURČENÍ NÁRODŮ

XIII

NOVÉ ZÁRUKY NAŠEHO VÍTĚZSTVÍ VYBUDOVÁNÍ NAŠICH VOJSK VE FRANCII A ITALII JEJICH VOJENSKÁ ČINNOST

A | Vláda G. Clemenceaua a politika Francie na začátku roku 1918 — Dekret o zřízení naší armády ve Francii

115. Příchod Clemenceauův (15. XI. 1917) a jeho význam pro novou rozhodnou fázi ve vedení války. Stav organizace našich armád na počátku roku 1918 9

116. Můj pobyt v Londýně 20.—28. října 1917 a jednání s Lordem Robertem Cecilem. Má a Štefánikova jednání v Paříži o zřízení armády ve Francii; zpráva vlády presidentu republiky a dekret o zřízení čsl. armády ve Francii ze dne 16. XII. 1917; statuty armády ze dne 7. února 1918; politický význam těchto dokumentů 14

B | Garnisona v Cognacu

a obtíže naší vojenské organizace ve Francii

Další složky našeho vojska — Generál M. Janin, generální štáb a Národní rada

117. První složka našeho vojska ve Francii (skupina rumunských zajatců, skupina Husákova, skupina důstojníků ze Srbska); vnitřní nejednotnost, nevyjasněnost právního postavení, zklamání důstojnických kruhů a nespokojenost s Národní radou; garnisona v Cognacu a mé návštěvy u vojska 21

118. Obtíže v čsl. kolonii pařížské a čsl. vojáci v cizinecké legii. Další rozšíření čsl. armády ve Francii přechodem čsl. vojáků z cizinecké legie, odvodem mezi čsl. kolonisty ve Francii, příchodem amerických dobrovolců a oddílem našich vojáků z Itálie 28

119. Vnitřní organizace armády. Generál Maurice Janin. Složení generálního štábu a jeho spolupráce s Národní radou. Čsl. divise na francouzské frontě v Alsasku a Champagni 32

C | Obrat v italské politice — Pro politiku dohody s Jihoslovany a pro sebeurčení národů rakousko-uherských

120. Mezinárodní a vnitřní situace Itálie po Kobaridu; obavy z tajných jednání s Rakouskem-Uherskem a z wilsonismu a mravní krise italské veřejnosti. Reakce některých skupin (spolupracovníci „Corriere della Sera“, skupina Bissolatiho, Mussolini, nacionalisté z „Idea nazionale“) na tuto krizi ve veřejnosti a oposice těchto skupin

proti Sonninově politice v parlamentě. Jejich spojení v parlamentním „Svazu národní obrany“ s protirakouským programem, příznivým politice rakouských národů a vyrovnání s Jihoslovaný. Francouzští a angličtí přátelé této politiky 38

121. Příznivá nálada italské veřejnosti vůči Čechoslovákům a založení italského komitétu pro dohodu s potlačenými národy rakousko-uherskými. Snahy po sblížení italsko-jihoslovanském, pařížské porady o kongresu potlačených národností a předběžná dohoda italsko-jihoslovanská v Londýně 43

*D | Souhlas italské vlády se zřízením československé armády
Jednání Štefánikovo*

122. Propagační kampaň římské kanceláře Národní rady koncem roku 1917 a vliv dekretu francouzské vlády o zřízení čsl. armády na italskou veřejnost a vládu. Plány vojenských kruhů italských na zřízení československých oddílů výzvědných 48

123. Naléhání generála Spingardiho na organisování pracovních oddílů. Odjezd Štefánikův do Říma a jeho jednání o armádu. Postup Hlaváčkův 52

124. Ústup Sonninův před „politikou národností“ v březnu 1918. Plán na vyslání našeho vojska z Francie na italskou frontu. Štefánikova jednání s italskou vládou a s gen. Diazem. Jeho memorandum 56

125. Úspěch Štefánikova jednání. Dohoda o armádě z 21. dubna, podrobné instrukce o vnitřní organisaci čsl. armády v Itálii ze dne 30. června a konvence o vykonávání justice v naší armádě z 30. června 1918. Význam těchto dokumentů 61

*E | Postup v organisaci naší armády
Její účast ve válečných operacích na frontě*

126. Náborová akce v Itálii a její výsledky. Utvoření první divise v květnu 1918. Otázka důstojnická v armádě. Generál Graziani a italští důstojníci v čsl. armádě 64

127. Účast naší armády na italské frontě. Činnost oddělení výzvědných a pluk 39 69

128. Slavnost odevzdání praporu 34. pluku dne 24. dubna 1918. Nová cesta Štefánikova do Itálie v červenci 1918. Plán cesty generála Janina na Sibiř a rozhodnutí Štefánikovo k cestě k sibiřské armádě 72

XIV

VÍTĚZSTVÍ POLITIKY SEBEURČENÍ NÁRODŮ
V POLITICE A DIPLOMACII SPOJENECKÉ

*A | Vývoj k politice sebeurčení národů
Potlačené národy střední Evropy*

129. Příprava římského kongresu potlačovaných národností výrazem měnící se ideologie války; vliv teorií Wilsonových a ruské revoluce. Tak zvaná národnostní politika ve Francii, v Itálii a ve Spojených Státech 75

B | Naše spolupráce s Jihoslovany

130. Praktickým východiskem ke svolání kongresu spor italsko-jihoslovanský. Složitost a obtíže jihoslovanské otázky. Neshody mezi Jihoslovany. Jihoslovanský komitét a Srbsko. Náš poměr k jihoslovanskému komitétu: naše taktika ve sporu italsko-jihoslovanském . . . 81

131. Naše spolupráce s Jihoslovanským komitétem. Štefánikova snaha po zmírnění italsko-jihoslovanského sporu. Náš poměr k oficiálnímu Srbsku 88

C | Naše spolupráce s Poláky a Rumuny za války

132. Rozpolcení Poláků v tábor spojenecký a v tábor ústředních mocností. Styk s R. Dmowským, Er. Piltzem a j. Poláci od jara 1918 na straně Spojenců. Naše postupné sblížení s Poláky 95

133. Naše styky s Rumuny 102

D | Římský kongres nesvobodných národů rakousko-uherských Jeho mezinárodní význam

134. Podpis italsko-jihoslovanské dohody (Trumbić-Torre) ze dne 7. března 1918. Zahájení a činnost kongresu (8.–11. dubna 1918) 105

135. Plán spojenecké deklarace pro potlačované národy, jeho obtíže a jeho opuštění. Mezinárodní význam kongresu 111

E | Tajná jednání mírová: Armand-Revertera a konflikt Clemenceau-Czernin-císař Karel

136. Švýcarská jednání hraběte Revertery s hrabětem Armandem v červnu a srpnu 1917 a v únoru 1918; jejich nezdar a spor o iniciativu k tomuto jednání 115

137. Řeč hraběte Czernina z 2. dubna. Clemenceau contra Czernin. Dopis císaře Karla. Czerninova demise. Mravní porážka Vídně v tomto konfliktu 119

F | Poslední pokusy Anglie a Spojených států severoamerických o dohodu s Vídní — Jejich nezdar

138. Organisoání spojenecké propagandy Lordem Northcliffem. Odmítnutý pokus Lloyda George o jednání s Rakouskem z března 1918 128

139. Poměr Wilsonův k habsburské monarchii. Poselství císaře Karla Wilsonovi ze 17. února 1918 a Wilsonova odpověď. Karlovo nové poselství Wilsonovi z března 1918. Rozplynutí akce vlivem válečných událostí 132

140. Změna politiky Spojených států amerických k říši habsburské. Mé styky s americkým velvyslanectvím v Paříži. Masarykova činnost v Americe. Prohlášení americké vlády z 29. května a prohlášení Lansingovo z 28. června 1918 140

141. Švýcarská akce profesora Herrona a skupiny pacifistů. Lammaschova jednání s Herronem. Ztroskotání Lammaschovy akce pro

- odpor zahraničního ministerstva vídeňského. Poznání Spojenců o bez-
výslednosti tajných jednání 145
142. Má situační zpráva do Prahy 150

G | Boj o sebeurčení národů uvnitř říše habsburské

143. Vývoj české politiky v první polovici roku 1917 ve směru
národního sebeurčení. Postup českých poslanců na říšské radě od
počátku července 1917 151
144. Má situační zpráva dru Šámalovi ze dne 12. července a vzkaz
z Prahy. Stav české politiky do podzimu 1917 157
145. Generální sněm českých zemí dne 6. ledna 1918 a rozhodný
postup proti Vídni. Dubnová přísaha a slovenský projev v Lipt. Sv.
Mikuláši dne 1. května 1918 162
146. Zpráva dra B. Štěpánka z Prahy z 1. května. Květnové diva-
delní slavnosti, analogie římského kongresu. Utvoření nového Národ-
ního výboru. Společná linie domácí i zahraniční akce 165

KNIHA ŠESTÁ

DIPLOMATICKÝ BOJ
O NAŠE MEZINÁRODNĚ POLITICKÉ
A PRÁVNÍ UZNÁNÍ

XV

JEDNÁNÍ SE SPOJENCI
O PŘEPRAVU NAŠÍ ARMÁDY Z RUSKA DO FRANCIE
A O NAŠE POLITICKÉ UZNÁNÍ
UZNÁNÍ FRANCIE

*A | Jednání v Paříži a v Londýně o záchranu naší ruské armády
Spojenecké usnesení o její přepravě na západní frontu*

147. Nutnost odchodu našeho vojska z Ruska za bolševického
chaosu. Masarykova jednání o zajištění bezpečnosti vojska a jeho ne-
utrality. Ústup našeho vojska z Ukrajiny 173
148. Jednání v Paříži a Londýně o přepravu armády do Francie.
Nejednotnost spojenecké politiky sibiřské. Shoda Národní rady se
stanoviskem francouzské vlády 178
149. Otázka našeho vojska důležitou otázkou spojenecké politiky.
Vojenská porada spojenecká ve Versailles 27. dubna 1918 a schůze
Nejvyšší válečné rady v Abbeville 2. května 1918. Jejich usnesení
o přepravě (přes Vladivostok a Archangelsk) 184

B | Naše vojenské vystoupení v Rusku a sibiřská anabase

150. Překážky při odchodu našeho vojska z Ruska v atmosféře
vzájemné nedůvěry vojska a sovětských úřadů. Odpor našich vojáků
proti cestě přes Archangelsk. Čeljabinský incident ze 14. května
1918 193
151. Vojenský sjezd v Čeljabinsku a jeho odmítnutí cesty přes
Archangelsk. Rozkazy Aralova a Trockého, pokusy o odzbrojení armá-
dy a t. zv. československé vystoupení na Sibiři. Jeho význam . 197

152. Zakročení spojeneckých zástupců v Moskvě proti pokusům odzbrojit čsl. armádu. Odpověď Čičerinova a pokračování bojů mezi čsl. vojskem a bolševiky. Obsazování magistrály 203

C | První jednání s vládou britskou o uznání Národní rady

153. Můj pobyt v Londýně 7.—19. května 1918 a mé jednání s Balfourem, s Lordem Robertem Cecillem a s Lordem Milnerem. Jeho výsledky 205

D | Jednání o prohlášení vlády francouzské

Konference ve Versailles v červnu 1918

Rozmluva s Orlandem a Sonninem

154. Jednání s pařížským zahraničním ministerstvem o věcech sibiřské armády. Rozmluva s Pichonem a Clemenceauem. Mé usilování o francouzskou deklaraci 212

155. Franko-britská porada 26. a 27. května v Londýně a mezi-spojenecká konference ve Versailles 1. června 1918. Její jednání o spojenecké deklaraci ve prospěch rakousko-uherských národů. Spojenecký projev z 1. června 217

156. Zklamání ze spojenecké deklarace. Mé jednání s Orlandem a Sonninem v Paříži dne 4. června 1918: italské stanovisko ve věcech rakousko-uherských 220

E | Uznání Národní rady notou Pichonovou

Balfour se připojuje ku projevu vlády francouzské

Nové prohlášení Wilsonovo

157. Příprava francouzské deklarace. Deklarace Pichonova z 29. června 1918. Slavnost odevzdání praporu 21. pluku dne 30. června a řeč presidenta Poincaré 224

158. Akce o připojení ostatních Spojenců k deklaraci francouzské. Projev Balfourův k manifestaci 233

159. Politické a mezinárodně-právní postavení Národní rady po francouzské deklaraci 237

F | Mé poselství do Prahy

160. Má situační zpráva dru Šámalovi ze dne 8. července . 239

XVI

O UZNÁNÍ VELKÉ BRITANIE
BRITSKÁ DEKLARACE Z 9. SRPNA 1918
UZNÁNÍ JAPONSKÉ

A | Spojenci a naše armáda na Sibiři

Otázka intervence v Rusku

161. Myšlenka obnovení východní fronty. Boje naší armády do počátku července bojem o cestu na západní frontu 243

162. Nerozhodnost Spojenců po vystoupení čsl. vojska. Význam rozhodnutí čsl. vojenského velení ve Vladivostoku pro návrat k Irkutsku. Vylodění malých spojeneckých oddílů ve Vladivostoku . . . 247
163. Poměr sovětské vlády k naší armádě: s počátku přátelský, pak nedůvěřivý, nakonec nepřátelský. Vystoupení Japonců 255

B | Uznání Velké Británie

Naše první smlouva s vládou britskou

164. Uznání od Spojenců před mírovým jednáním předpokladem úspěchu na mírové konferenci 260
165. Vojenská situace Spojenců na jaře 1918. Německé jarní ofensivy a jednotné velení nad spojeneckými armádami. Druhá bitva na Marň 263
166. Úvaha o anglických státnících. Lord Balfour a Lord Robert Cecil 269
167. Jednání s Balfourem. Memorandum Balfourovi. Balfourovy námítky 272
168. Nové memorandum Balfourovi, odpovídající na jeho námítky, a nové jednání s Balfourem a s Lordem Robertem Cecillem o znění anglické deklarace. Britské prohlášení a naše první smlouva s Velkou Británií 277

C | Význam velkobritské deklarace

169. Britská deklarace a smlouva o právním uznání faktické samostatnosti 284
170. Dojem deklarace ve vládních kruzích italských a u ostatních Spojenců. Rakousko-uherská polemika s britskou deklarací . . . 287

D | Jednání s Japonskem o uznání

171. Naše styky s Japonci. Jejich zesílení po vojenském vystoupení na Sibiři. Mé jednání s japonským velvyslancem Chindou o uznání Japonska deklarací z 9. září 292

E | Cesta generála Štefánika a generála Janina na Sibiř

Naše vojenská akce na Sibiři

172. Štefánikovy názory na posláni sibiřské armády a příprava cesty na Sibiř. Generál Janin vrchním velitelem spojeneckých sil na Sibiři. Odjezd Štefánikův 296
173. Sibiřská akce naší armády v létě 1918. Zklamání čsl. vojska z ruské spolupráce. Převrat Kolčakův a stažení čsl. vojska z protibolševické fronty. Charakteristika sibiřské anabase a čsl. armády. Generál Syrový. Hospodářská, finanční a kulturní práce sibiřské armády 302

XVII

PROHLÁŠENÍ ČESKOSLOVENSKÉ SAMOSTATNOSTI
PRVNÍ VLÁDA ČESKOSLOVENSKÁ*A / Uznání Národní rady Spojenými státy ze dne 2. září 1918**Naše první alianční smlouva s Francií**Dohoda s profesorem Masarykem o prohlášení samostatnosti*

174. Jednání v Paříži o smlouvu francouzsko-československou.
Deklarace Spojených států z 2. září 1918 309
175. Štefánikovy návrhy na obsah smlouvy s Francií. Obsah a znění
této smlouvy 314
176. Přípravy ku prohlášení zatímní vlády 320

*B / Zpráva do Prahy**Bližší se katastrofa ústředních mocností*

177. Situační zpráva do Švýcar a do Prahy. Informace z Prahy 324
178. Stav válečných operací v létě a na podzim 1918 . . . 332
179. Mírová akce ústředních mocností. Buriánova nabídka ze
dne 15. září 1918 a zamítavé odpovědi spojeneckých vlád . . . 336

*C / Moje třetí cesta do Říma – Návrh alianční smlouvy s Itálií**Cesta na italskou frontu*

180. Příznivější vývoj vztahů italsko-jihoslovanských. Jednání s
vyslancem Boninem Longarem v Paříži a memorandum pro italskou
vládu. Můj odjezd do Itálie 1. října 1918 343
181. Cesta na italskou frontu k čsl. vojsku 348
182. Orlandovo prohlášení v parlamentě 3. října. Jednání v Římě
o smlouvu italsko-československou a o prohlášení vlády a samostat-
nosti za nepřítomnosti Orlandovy a Sonniny. Návrat do Paříže . 351

*D / Prohlášení samostatnosti a ustavení zatímní vlády česko-
slovenské – Uznání nové vlády Francií*

183. Příměří s Bulharskem, vláda Maxe Badenského v Německu,
žádosti ústředních mocností o mír. Odpovědi Wilsonovy Německu.
Wilsonovo mlčení o Rakousku 355
184. Nejistota o Wilsonových úmyslech s Rakouskem . . . 359
185. Ustavení zatímní vlády a zprávy o tom spojeneckým vlá-
dám 362
186. Důvody tohoto kroku a důvody jeho formy. Pichonovo uznání
zatímní vlády 365

*E / Wilsonova poslední rána říši habsburské**Uznání provisorní vlády Anglií, Itálií a ostatními spojenci*

187. Manifest císaře Karla ze 16. října. Zaslání washingtonské de-
klarace Wilsonovi. Wilsonova odpověď Rakousku z 18. října. András-
syho kapitulační nota z 27. října 370
188. Uznání zatímní vlády Itálií, Anglií a Srbskem 376

KNIHA SEDMÁ
ČESKOSLOVENSKO
NA FORU MEZINÁRODNÍ POLITIKY
NAŠE OSVOBOZENÍ SOUČÁSTÍ BOJE O DEMOKRA-
TISACI EVROPY

XVIII

SPLYNUTÍ ZAHRA NIČNÍ REVOLUCE
S POLITICKÝM ODBOJEM DOMÁCÍM — ROZKLAD
RAKOUSKA-UHERSKA A PŘEV RAT V PRAZE

*A | Setkání delegace národního výboru s členy
zatímní vlády československé v Ženevě*

Dva projevy pražské delegace

189. Cesta pražské delegace do Ženevy. Obsah jejího jednání se zástupci zatímní vlády pařížské. Zprávy delegace o situaci vnitropolitické a můj výklad o situaci mezinárodní a o vývoji zahraniční akce 381

190. Písemná prohlášení pražské delegace 388

B | Diskuse o republikánské formě státu a o definitivní vládě

191. Můj výklad o stanovisku zahraniční akce v otázce formy státu. Názory pražské delegace. Jednání o definitivní vládě 390

C | Diskuse o převratu v československých zemích

Co chtěla míti Praha v podmínkách příměří

192. Pražské plány převratové podle výkladu pražské delegace v Ženevě: opatření správní a zákonodárná, hospodářská a finanční. Jakou pomoc očekávala Praha od Spojenců 395

193. Ženevská jednání a dohoda mezi zástupci srbské vlády, záhřebského Národního výboru a Jihoslovanského komitétu . . . 400

D | Politický rozklad říše habsburské

194. Odmítnutí Karlova manifestu o ústavní přeměně říše habsburské Národními výbory v Praze a Záhřebě. Publikace Wilsonovy noty z 18. října a její důsledky: ustavení Národního shromáždění rakouského 21. října a provedení personální unie v Uhrách. Demise Buriánova a Hussarkova 402

195. Odpověď Wilsonova Německu z 24. října a její důsledky. Kapitulační nota Andrásyho z 27. října 406

196. Říjnové pokusy habsburské monarchie o separátní mír. Vídeň opouští Berlín 410

E | Vojenský rozklad říše

197. Kapitulace Turecka. Ústup Němců z Francie. Porážka rakouská na italské frontě a její příčiny 418

198. Separátní jednání s Italy o příměří; italské podmínky a jejich přijetí 423

F | Přebrot v Praze dne 28. října a naše ženevská jednání

199. Přebrot v Praze složkou rozkladu říše a posledním aktem osvobozeného procesu. První den přebrotu 425
200. Pražské vojenské velitelství a jeho dohoda s Národním výborem. Místodržitel Coudenhove a Národní výbor. Nespokojenost Vídně s postupem vojenského velitelství 432
201. Pokusy vojenského velitelství o ovládnutí situace a jejich zmar. Ustavení provincií „Deutschböhmen“ a „Sudetenland“. Účast Slováků a martinická deklarace 436
202. Ohlas rozvratu říše habsburské v cizině. Naléhání na návrat presidenta Masaryka do vlasti 439

XIX

ČESKOSLOVENSKO PODPISUJE PODMÍNKY PŘÍMĚŘÍ
PRVNÍ DIPLOMATICKÉ BOJE O NAŠE HRANICE
KONEC ZAHRANIČNÍ REVOLUCE

A | Naše účast při jednání o příměří

Její význam právní a politický

203. První spojenecké jednání o podmínkách příměří bez nás. Mé zakročení u F. Berthelota. Pichon zve zástupce Československa na schůzi Nejvyšší válečné rady 445
204. Zasedání Nejvyšší válečné rady a její jednání o podmínkách příměří pro Německo a Rakousko-Uhersko 449
205. Československé požadavky k příměří na schůzi dohodových mocností 452
206. Proč se Československo, jediné z nových států, zúčastnilo jednání o příměří. Zpráva Spojencům o jednáních ženevských a zpráva do Prahy o výsledcích jednání o příměří 445

B | V den Bílé hory na frontě – Konec války

207. Má cesta na frontu dne 8. listopadu. U generála Gourauda. Přehledka našich pluků u Hauvinné 459
208. Návrat zpustošenou Champagní v den Bílé hory a úvaha o poslání národa. Nesprávnost filosofie moci 461
209. Žádost Německa o podmínky příměří. Příjezd německých plnomocníků do prvních linií francouzských. Revoluce v Německu. Podepsání příměří. Paříž po příměří 465

C | Spolupráce zatímní vlády s Prahou

Den 14. listopadu 1918 v Praze

210. Pověsti o rozporech mezi zatímní vládou v Paříži a Národním výborem v Praze; jejich vyvrácení. Jednání o vyslání vojenské mise francouzské do Československa. Vojenská konvence s Francií, ze dne 14. února 1919. Jednání se Spojenci o zásobování Československa 469
211. Ustavující schůze revolučního Národního shromáždění. Volba presidenta republiky a vlády 475

*D | První boje o záchranu Slovenska a o hranice zemí
historických — Vítězství naší věci*

212. Károlyiho národnostní politika a pokusy o zachování celistvosti Uher. Bělehradské příměří ze dne 13. listopadu 1918. Pokus obsadit Slovensko a jeho nezdar. Jednání v Paříži o vyklizení Slovenska Maďary. Dopis min. Pichona ze dne 27. listopadu 1918 . 479

213. Pařížské instrukce o evakuaci Slovenska pro Budapešť. Dohoda Hodža-Bartha o zatímní demarkační čáře. Spojenecké námitky proti přímému jednání Československa s Budapeští a s Vídní. Pokus Károlyiho o jednání se Slováky; jeho odmítnutí. Prohlášení ministerského předs. Kramáře z 18. prosince 1918. Příznivé vyřešení této otázky 488

214. Pokus rakouské vlády o plebiscit ve smíšených krajích českých zemí. Mé zakročení u ministra Pichona a Pichonova odpověď rakouské vládě ze dne 21. prosince 1919. Jednání s ostatními Spojenci o této věci. Obsazování smíšených krajů. Příprava informačního materiálu pro mírovou konferenci 499

215. Jednání o dopravu našeho vojska z Francie a Itálie do vlasti a obtíže této dopravy. Vyslání Husákovy mise a zahájení dopravy našich pluků do vlasti koncem roku 1918 504

216. Jednotnost zahraniční a domácí akce. Význam mezinárodně právních uznání. Význam těchto uznání pro otázku území československého státu a pro účast na mírové konferenci. Význam pražského převratu. O vzniku státu 506

E | Masarykův návrat do Prahy

Konec zahraniční akce revoluční

217. Odjezd presidenta Masaryka z Ameriky, jeho pobyt v Londýně a Paříži, jeho návštěva v Darney a návrat do Prahy. Masaryk-Osvoboditel. Ukončení zahraniční akce. Štefánikův návrat a smrt. Mé setrvání v Paříži 515

XX

SMYSL SVĚTOVÉ VÁLKY A NÁŠ BOJ O OSVOBOZENÍ

A | Tábor středoevropský a tábor dohodový

218. Motivy válečné politiky Rakouska-Uherska a Německa. Vnitřní stav habsburské říše před válkou. Filosofický a politický vývoj předválečného Německa. Dvoje Německo předválečné: Německo Bismarckovo a Německo literárních klasiků 517

219. Německo válčící: aplikace německého myšlení na vedení války. Vojenská a politická strategie Spojenců 524

220. Vývoj válečné ideologie Spojenců: demokratická ideologie západních mocností proti prussianismu ústředních mocností . 527

B | Světová válka bojem o demokratisaci Evropy

Idea národní — patriotism

221. Vývoj Evropy od XV. století k moderní demokracii. Isolace ústředních mocností od tohoto vývoje. Zvláštní postavení Ruska mezi

- Spojenci a zvláštní postavení našeho národa ve střední Evropě. Souhlas našeho politického vývoje s demokratickým vývojem západní Evropy 530
222. Mnohost činitelů světové války, otázky národní a hospodářské jen složkou procesu demokratisačního, rozvinutého válkou . . . 535
223. Důsledky demokratisačního procesu v politice vnitrostátní a mezinárodní. Vývoj myšlenky národní; boj o samostatnost malých národů důsledkem boje o demokratisaci světa 540
224. Národ a lidstvo, vlastenectví a humanita: vlastenectví výrazem všelidské morálky 543

C | Válka a řešení problémů hospodářských a sociálních

225. Sociální následky války: účast nejširších vrstev na válce vede k zesílení socialismu a agrarismu a k zeslabení buržoasie, zejména po válce, a v zemích absolutistického režimu ke komunistickým převratům 546
226. Válka ukázala některé problémy hospodářské, ale neřešila jich. Hospodářský mír světa závislý na hospodářské demokratisaci mezinárodní 548

D | Několik slov zděvem:

Zkušenosti z války poučením pro budoucnost

227. Naše vítězství umožněno správnou orientací: spojením naší věci s bojem evropské a světové demokracie. Zásluha Masarykova o tuto orientaci. Smysl pro národní povinnost za hranicemi i doma 552
228. Konstancy mezinárodní politiky, existující za války, základem naší zahraniční politiky. Určují i vedení vnitřní politiky v duchu idejí, jimiž jsme svobody dobyli. Podíl Spojenců na našem osvobození 558
229. Přemíra nadšení z osvobození a reakce: přemíra zklamání. Neoprávněnost zklamání a potřeba činorodého optimismu . . . 567